

TIDEN OMKRING LÆMNING

Af dyrlæge Inge Ottesen,
Glamsbjerg Dyreklinik.

FORBEREDELSE

Før læmningen skal begynde, er det vigtigt at behandle moderfårene for mave/tarmorm. Disse orm har indrettet deres livscyklus således, at de lige omkring, når fårene læmmer, udskiller ekstra mange æg for at opnå størst mulige chancer for at blive optaget i nye værtsdyr.

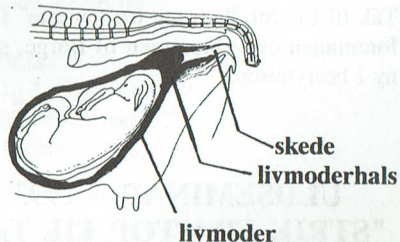
En smart livsstil, hvis man er orm – knapt så smart, hvis man er lam.

I udlandet er set resistens mod ormemidler; selvom dette ikke er set herhjemme, anbefales alligevel at skifte mellem forskellige typer ormemiddel hvert 2. år.

En læmmeboks gør opsynet med læmningen nemmere og bedre. Boksen bør være rengjort og desinficeret i god tid. Et par dage før forventet læmning strøes boksen rigeligt, før fåret lukkes ind.

LIDT ANATOMI

Fødselsvejen består af en benet del, som udgøres af korsbenet og bækkenet, samt en blød del: livmoderen (hvor foster med fosterhinder ligger), livmoderhalsen (som er lukket indtil fødselen, samt skeden).

Ved fødselen oplødes de bløde dele, således at livmoderhalsen åbnes og skeden udvides, når muskulaturen i livmoderen trækker sig sammen (væer) for at skubbe lammet ud.

SELVE LÆMNINGEN

Hvis der er mistanke om vanskeligheder ved fødselen, bør man undersøge, om der skal hjælp til.

Skedeindgangen vaskes grundigt af i varmt sæbevand, hænder og underarme ligeså. Hænderne smøres derefter ind i børslim, som kan købes bl.a. hos dyrlægen for ca 30 kr incl. moms for 500 ml. Spar ikke på børslimen; dels letter det arbejdet, dels undgås mange sprængninger.

Det første problem, man kan møde, er, at

livmoderhalsen ikke er åben nok til, at lammet kan passere. Her kan man forsigtigt presse fingrene ind i åbningen og med et konstant tryk forsøge at udvide åbningen. En opblokning som denne kan sagtens tage 10–15 min. Hvis der ikke sker nogen udvidelse, bør dyrlægen tilkaldes.

Evt. fejllejringer af lammet rettes før udtrækning. Dette gøres lettest ved at skubbe lammet indad igen, for at udnytte

den større plads, der er længere tilbage i livmoderen.

Igen: ved for hård behandling kan man rive hul i livmoderen.

Det hyppigste problem ved læmninger er, at lammet er forholdsvis for stort til den benede fødselsvej. Her kan det blive nødvendigt med lidt ekstra træk. Brug store mængder børslim, som smøres godt rundt om lammet, før trækket begyndes – sejt og konstant uden vold.

Ved tvillinger (eller flere) kan det ved undersøgelsen føles som et virvar af ben. Så må man tage udgangspunkt i ét ben, følge det til, hvor det sidder fast på en krop, og videre over til det modsatte ben. Når man har orienteret sig om, hvad der hører til hvad, skubbes det andet lam bagud, så der er plads til det første at komme ud.

TIDEN LIGE EFTER LÆMNING

Lammene kan fødes indsvøbt i fosterhinderne. Disse skal straks fjernes, ellers kvæles lammene. Så snart lammene er født, sørges for frie luftveje ved at fjerne fostervæske og slim fra næse og mund. For at få vejrtrækningen igang, kan lammet evt. holdes i benene og svinges fra vandret til vandret. Man kan også "snyde næse" på lammet ved et niv med tommel og pegefingre lige inden for næseborene. Dette udløser automatisk en refleks, hvor lammet nyser og ryster på hovedet.

Massage af brystkassen med en tot halm,

stimulerer også vejrtrækningen.

Navlen renses i jod for at mindske mulighederne for at bakterier kan vandre op denne vej.

Fårets yver undersøges, og den voksprop, der har lukket pattekanalen, fjernes – en stråle malkes ud.

Det er meget vigtigt, at lammet får mindst 100 ml råmælk inden for de første 6 timer efter fødselen. Råmælken indeholder anti-stoffer, som kun kan passere lammets tarmkanal og ind i blodbanen de første 6 timer. Hvis fåret ikke vil lade lammet patte, eller lammet er for svagt, er man nødt til at malke ud med hånden, og give det til lammet med sutteflaske, evt. sonde.

Et lam drikker normalt 600–1500 ml mælk det første levedøgn. Hvis moderen ikke har mælk nok, kan almindelig komælk bruges, men der beregnes 30% mere. En god idé er altid at have råmælk frosset ned i fryseren.

Endnu en god idé til at sørge for råmælk til lammet, er at tilføre energi. Lammet fødes med meget små energireserver, kun nok til at opretholde legemstemperaturen i 5–6 timer. Herefter vil varmeproduktionen nedsættes og lammet bliver koldt og sløvt. Finder man lammet koldt, skal man straks tørre det godt, give håndvarmt råmælk og lægge det under en varmelampe. Lammet skal nu have mælk hver 2.–3. time, til det selv vil drikke.